

XIV C 839/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XIV Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Pile

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Jolanta Czajka-Bałon

Protokolant: st. prot. Kamila Sucharkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2023 r. w Pile

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. N., J. N.**

przeciwko **(...)Bank (...) w W.**

o ustalenie i zapłatę

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powodów na rzecz pozwanego kwotę 5 400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Jolanta Czajka-Bałon

Sygn. akt XIV C 839/20

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 21 grudnia 2023 r.

Pozwem z dnia 10 września 2020 r.(data nadania w urzędzie pocztowym) skierowanym przeciwko (...) Bank(...) z siedzibą we W., wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału: (...) Bank (...) (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce powodowie D. N. i J. N. wnieśli o ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego zawarta w dniu 3 lutego 2010 roku pomiędzy (...) S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w W. jest nieważna.

Jako ewentualne zgłosili żądanie zasądzenia od pozwanego banku na ich rzecz solidarnie kwoty 25.099,54 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnie pobranych przez pozwanego kwot stanowiących nadwyżkę spłaconych przez powodów rat kredytowych. Pismem z dnia 24 lutego 2022 roku rozszerzyli powództwo w taki sposób , iż obok roszczenia o ustalenie nieważności umowy kredytu wnieśli o zasądzenie od pozwanego kwoty 58.539,93 zł i 16.801,07 EUR wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia doręczenia pisma do dnia zapłaty (k.216-217).

W uzasadnieniu wskazali, że treść wzorca umowy nie była z powodami uzgodniona indywidualnie i nie mieli oni żadnego wpływu na ukształtowanie jego postanowień. Przy zawieraniu umowy nie otrzymali wyczerpujących informacji o ryzykach związanych z kredytem w zakresie kursu walut, nie byli świadomi istnienia, jak się okazuje ogromnego, wahan kursu euro. Nie mieli możliwości negocjowania umowy.

W dalszej części uzasadnienia powodowie przytoczyli szeroką argumentację dla wykazania swojego interesu prawnego w żądaniu ustalenia a nadto na poparcie zarzutów nieważności umowy kredytu z powodu sprzeczności z prawem oraz abuzywności jej postanowień (k.3-10v.).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów solidarnie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. W szerokiej argumentacji krytycznie odniósł się do stanowiska powodów co do nieważności umowy i abuzywności jej postanowień.(k. 41-64v).

W toku procesu strona powodowa cofnęła wniosek o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego gdyż nie jest według nich możliwe przekształcenie umowy kredytu w umowę kredytu złotówkowego (k.280-283).

Na rozprawie w dniu 19 października pozwany złożył oświadczenie o ewentualnym skorzystaniu przez Bank z prawa zatrzymania i podniósł zarzut zatrzymania świadczenia.

Sąd ustalił, co następuje:

Powodowie będący wówczas i obecnie małżeństwem chcieli kupić mieszkanie, w tym celu potrzebowali kredytu. Udali się do pośrednika finansowego, który przedstawił im kilka ofert, najkorzystniejsza była w euro. Po zgromadzeniu koniecznej dokumentacji, powodowie złożyli wnioski kredytowe. Jednym z wymogów formalnych, koniecznych do ubiegania się o kredyt, było podpisanie druku pod nazwą: „Oświadczenie wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej”. Znajdowała się w nim deklaracja, że wnioskodawca został zapoznany z kwestią ryzyka kursowego, że w pełni świadomy tego ryzyka rezygnuje z kredytu w złotych i wybiera kredyt indeksowany, że znane mu są postanowienia Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), że został poinformowany, że aktualna wysokość kursów waluty obcej jest dostępna w placówkach Banku. Ponadto druk zawierał oświadczenie, że wnioskodawca jest świadomy, że ponosi ryzyko kursowe, związane z wahaniami kursu waluty, do której indeksowany jest kredyt, że ryzyko to ma wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku oraz na wysokość raty, że kredyt zostanie wypłacony w złotych i w związku z tym mogą się pojawić różnice kursowe, że saldo zadłużenia wyrażone jest w walucie obcej, że raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych. Powodowie takie oświadczenia podpisali.

(dowód: wniosek kredytowy k.99-101, oświadczenie wnioskodawcy k. 103, zeznania powodów k. 259-260 v., 299-299v.)

Powodowie uzyskali pozytywną decyzję kredytową, w związku z czym 03-02-2010 r. doszło do podpisania przez nich i przedstawicieli (...) SA Oddział w Polsce (prowadzącego w Polsce działalność bankową pod marką (...)) umowy o kredyt hipoteczny nr (...). Umowa została sporządzona przy wykorzystaniu stosowanego przez Bank wzoru. Obok umowy powodowie podpisali również załącznik do niej pod nazwą; „Oświadczenie kredytobiorcy związane z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką”, sporządzonego przy wykorzystaniu gotowego formularza dostarczonego przez Bank. Treść oświadczenia była niemal identyczna, jak wcześniejszych „Oświadczeń wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej”.

Przed podpisaniem umowy powodowie zapoznali się z nią i z Regulaminem kredytu hipotecznego udzielonego przez P., do którego się ona odwoływała.

(dowód: decyzja kredytowa, k. 110, umowa kredytu wraz z regulaminem k. 14-21V., 112-119v., oświadczenie kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką - k.121, zeznania świadka A. S., k. 271-274, zeznania powodów k. 259-260 v., 299-299v)

Umowa zawierała m.in. następujące postanowienia. Bank udziela Kredytobiorcy kredytu, zaś Kredytobiorcy zobowiązują się do jego zwrotu z odsetkami i pozostałymi kosztami w terminach spłaty określonych w umowie i regulaminie. Określenia użyte w umowie mają znaczenie nadanie im w Regulaminie kredytu hipotecznego

udzielonego przez (...) (§ 1). Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji powodów kwotę kredytu w wysokości 160.000 zł. Kredyt jest indeksowany do waluty obcej EUR. Kredyt przeznaczony jest na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym. Okres kredytowania wynosi 300 miesięcy. Kredytobiorca zobowiązuje się do zapłaty prowizji od udzielenia kredytu w wysokości 0,00 zł. (§ 2). Kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która jest ustalana jako suma stopy referencyjnej (...) 3M (EUR) oraz stałej marży banku w wysokości 3,10 punktów procentowych (§ 3. 1 i 2). Raty kredytu są równe (§ 6.2) i będą pobierane z rachunku bankowego wskazanego w treści pełnomocnictwa, stanowiącego załącznik do umowy. Kredytobiorca zobowiązany jest do utrzymywania wystarczających środków na rachunku, uwzględniając możliwe wahania kursowe (§ 6.6). Wraz z umową powodowie podpisali pełnomocnictwo dla Banku do obciążania ich rachunku w tym Banku kwotami na pokrycie ich zobowiązań z tytułu rat kredytu, odsetek i innych jego kosztów, składek z tytułu ubezpieczeń, do których przystąpią za pośrednictwem Banku.

(dowód: umowa kredytu wraz z regulaminem k. 14-21V., 112-119v.)

Przy podpisywaniu umowy został powodom przekazany Regulamin kredytu hipotecznego udzielonego przez (...). Zawierał on m.in. poniższe regulacje. Definicje: 1) kredytu indeksowanego do waluty obcej, jako kredytu oprocentowanego według stopy procentowej opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli; 2) Tabeli, jako tabeli kursów walut obcych obowiązującej w Banku; 3) stopy referencyjnej (...) (§ 2 pkt 2, 12 i 17). Kredyt udzielany jest w złotych. Na wniosek wnioskodawcy Bank udziela kredytu indeksowanego do waluty obcej (§ 4 ust.1). W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna, zgodnie z tabelą obowiązująca w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązująca w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia wyrażane jest w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane jest według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz (§ 7 ust. 4). Uruchomienie kredytu następuje na podstawie złożonej w Banku dyspozycji wypłaty środków z kredytu, w terminie nieprzekraczającym 7 dni roboczych od dnia złożenia dyspozycji oraz spełnienia przez kredytobiorcę warunków określonych w umowie (§ 8 ust. 1). W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy prowadzonego w złotych, według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązująca w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty (§ 9 ust. 2 pkt 1).

W § 11.2 Regulaminu w przykładowym wyczeniu sytuacji, które mogą spowodować zmianę wysokości rat spłaty kredytu nie wskazano zmiany kursu euro.

(dowód: Regulamin, k. 115-119 v.)

Kredyt został powodom wypłacony w jednej transzy: 23 lutego 2010 r. w wysokości 160.000 złotych, kwota ta została przeliczona na euro po kursie 3,7823 zł za 1 EUR.

W dniu 16 stycznia 2015 roku powodowie zawarli z pozwanym aneks do umowy, który umożliwił im spłatę kredytu bezpośrednio w walucie EUR.

(dowód: aneks do umowy z dnia 8 stycznia 2015 r.- k.35-36v.)

W okresie od dnia 23 lutego 2010 r. do 23 stycznia 2015 r. zapłacili oni pozwanemu z tytułu rat kapitałowo-odsetkowych kwotę 55.947,93 zł. Kwotę 2.592 zł tytułem uiszczonych składek na ubezpieczenie nieruchomości. Łącznie kwotę 58.539,93 zł oraz kwotę 16.801,07 EUR tytułem rat kapitałowo-odsetkowych uiszczonych w EUR po zawarciu aneksu antyspreadowego.

(dowód: zaświadczenie pozwanego, k. 46-50, zeznania powodów, k. 294-296 i 366-367)

Pismem z 25 maja 2020 r. powodowie wskazali pozwanemu swoje zastrzeżenia do postanowień umowy, wskazując że mogą one stanowić klauzule niedozwolone co skutkować może unieważnieniem umowy i zwrócili do pozwanego z propozycją podjęcia negocjacji w przedmiocie polubownego załatwienia niniejszego sporu. W odpowiedzi z dnia 30 maja 2020 roku pozwany odmówił podjęcia negocjacji.

(dowód: wezwanie powodów, k. 37-37v, odpowiedź pozwanego, k. 38-39)

Pozwany jest następcą prawnym (...) SA Oddział w Polsce.

(twierdzenia powodów przyznane przez pozwanego)

Powyższy stan faktyczny, Sąd ustalił w oparciu o następującą ocenę dowodów

Stan faktyczny sprawy nie był przedmiotem sporu. Wynikał on z resztą w oczywisty sposób z treści dołączonych do akt sprawy dokumentów, których prawdziwość i autentyczność nie budzi wątpliwości i która nie była kwestionowana w toku procesu.

Zeznania świadka A. S. miały marginalne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Nie pozwalały one na ustalenie przebiegu procedury związanej z podpisaniem przedmiotowej umowy, gdyż świadek w niej nie uczestniczył. Pozostałe okoliczności, na potwierdzenie których świadek złożył zeznania, nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy z przyczyn, które będą wynikać z dalszych rozważań.

W niniejszej sprawie, z oczywistych względów, znaczenie dla jej rozstrzygnięcia mogły mieć jedynie zeznania powodów i dlatego Sąd dowód z przesłuchania stron ograniczył tylko do nich. Strony są osobami najbardziej zainteresowanymi wynikiem sprawy, skutkiem czego dowód z ich zeznań jako źródło poznania prawdy jest najbardziej niepewny. Ponadto w chwili składania zeznań minęło niemal czternaście lat od dnia zawarcia umowy kredytu, co nie mogło pozostać bez wpływu na to, na ile wiernie powodowie pamiętali związane z tym zdarzenia, niezależnie od tego, że jako dotyczące bardzo istotnej dla nich kwestii życiowej mogły się im one mocniej wryć w pamięć. Nakazywało to zachowanie ograniczonego zaufania do ich prawdziwości. Sąd nie dał wiary im zeznaniom w kwestii tego, że nie byli poinformowani

o ryzyku kursowym, powodowie dwukrotnie podpisali oświadczenia o ryzyku kursowym.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo okazało się w całości bezzasadne i należało je oddalić.

Powodowie zgłosili w pozwie żądania ustalenia nieważności umowy kredytu z dnia 203.02.2010 r. opierając to żądanie na nieważności umowy kredytu wywodzonej z niedozwolonego charakteru klauzul waloryzacyjnych (abuzyność), wnieśli o zasądzenie od łącznie na ich rzecz kwoty 58.539,93 zł i 16.801,07 EUR wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia doręczenia pisma do dnia zapłaty.

Między stronami powstał spór co do ważności zawartej przez nie umowy kredytu, a w konsekwencji co do istnienia wynikającego z niej stosunku prawnego. Umowa jest przez powodów wykonywana.

Zgodnie z art. 189 k.p.c., powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Interes prawny jest to interes dotyczący szeroko rozumianych praw i stosunków prawnych powoda i występuje wówczas, gdy z jego strony istnieje obiektywna potrzeba ochrony prawnej, np. gdy powstała sytuacja grożąca naruszeniem prawa lub stosunku prawnego albo pozbawieniem go ochrony prawnej albo też zaistniała wątpliwość co do jego istnienia, a jednocześnie nie ma innych środków ochrony prawnej lub są one nieadekwatne do istniejącej obiektywnie potrzeby tej ochrony. Jak podkreśla się w orzecznictwie, ocena istnienia interesu prawnego wymaga zindywidualizowanych, elastycznych kryteriów, uwzględniających celowościowe

podstawy powództwa wytoczonego w oparciu o art. 189 k.p.c., a jednym z tych kryteriów jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną powoda obecnie i w przyszłości.

O występowaniu interesu prawnego w uzyskaniu wyroku ustalającego świadczy możliwość stanowczego zakończenia tym wyrokiem sporu obecnie występującego, jak i sporów, które mogą z kwestionowanego stosunku prawnego wystąpić w przyszłości. Natomiast przeciwko istnieniu interesu prawnego przemawia możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw powoda w drodze innego powództwa (por. z wielu wyrokami Sądu Najwyższego z 19 lutego 2002 r., IV CKN 769/00, OSNC 2003/1/13, z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, z 29 marca 2012 r. I CSK 325/11, z 15 maja 2013 r. III CSK 254/12, z 2 lipca 2015 r., V CSK 640/14, nie publ.).

Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymagało oceny postanowień umownych w świetle przesłanek z art. 385¹ par. 1 k.c. oraz (w razie uznania w/w postanowień za niedozwolone postanowienia umowne) oceny skutków prawnych tej sytuacji tj. rozstrzygnięcia czy w takim przypadku zaskarżone postanowienia umowy powinny zostać z niej wyeliminowane, czy też abuzywność prowadzi do nieważności umowy; oceny w/w postanowień umownych pod kątem ich zgodności z prawem i zasadami współżycia społecznego w świetle art. 58 par. 1 i 2 k.c.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu.

W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4). Zgodnie z brzmieniem w/w przepisu, możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowania go z umowy, uzależniona jest od łącznego spełnienia następujących przesłanek: 1. postanowienie nie było uzgodnione indywidualnie; 2. nie jest postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron; 3. postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Przedmiotowa umowa kredytu miała charakter umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Tego rodzaju umowa wykształciła się w obrocie gospodarczym jako podtyp umowy kredytu. Charakteryzuje się ona tym, że kwota kredytu jest wyrażona w złotych, ale w dniu wypłaty zostaje poddana indeksacji, czyli przeliczeniu na określoną w umowie walutę obcą (walutę indeksacji). Przeliczona na walutę obcą kwota kredytu jest poddana oprocentowaniu według stopy procentowej właściwej dla tej waluty obcej i jest dzielona na raty, które są spłacane w złotych po ich przeliczeniu z waluty obcej na złote w umówionej dacie płatności rat.

Zastosowanie konstrukcji indeksacji, w celu ustalenia salda kredytu i wysokości świadczeń, do których zobowiązany jest kredytobiorca, nie narusza istoty umowy kredytu wyrażonej w art. 69 ust. 1 prawa bankowego, która polega na tym, że bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie oraz zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty (por. wyroki Sądu Najwyższego z 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14, OSNC - ZD 2016/3/49, z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134, z 8 września 2016 r., II CSK 750/15, z 14 lipca 2017 r.,

z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). Jednak w okolicznościach sprawy nie przesądzało to o ważności przedmiotowej umowy kredytu.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy oczywiste jest, że wybór rodzaju i waluty kredytu był indywidualnie uzgodniony z powodami. Powodowie nie musieli zgodzić się na zawarcie umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej EUR. Równie oczywiste jest jednak, że nie mieli rzeczywistego wpływu na treść umowy w sensie warunków indeksacji

uregulowanych w kwestionowanych przez nich zapisach umowy. Powodowie, godząc się na indeksację co do zasady, nie mieli bowiem realnego wpływu na treść klauzul umownych określających warunki indeksacji do waluty EUR.

W § 7 Regulamin kredytu hipotecznego udzielonego przez (...), który miał w umowie zastosowanie na mocy jej § 15 ust. 1, przewidziano, że w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z tabelą obowiązująca w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązująca w momencie wypłaty poszczególnych transz. Przy czym Regulamin definiował Tabelę jedynie jako tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku. Żadnych innych postanowień w tym zakresie nie było. Zatem umowa w żaden sposób nie ograniczała swobody Banku w określaniu kursu euro w tabeli kursów. Mógł on nawet wyznaczać w swojej tabeli osobny kurs dla umów kredytu indeksowanego lub niektórych z nich (np. z określonego roku). Oznacza to, że w świetle umowy Bank miał pełną swobodę w określeniu kursu, po którym nastąpi przeliczenie kwoty kredytu na walutę indeksacji, czyli euro. Jedyne realne ograniczenia tej swobody wynikały z funkcjonowania w otoczeniu rynkowym, jednak te są dla oceny treści umowy irrelevantne. Jednocześnie z treści umowy nie wynikało żadne uzasadnienie dla takiego rozwiązania. Dodać można, że również w toku procesu pozwany żadnego przekonującego uzasadnienia w tym przedmiocie nie przedstawił.

Podsumowując, postanowienia przedmiotowej umowy pozostawiają Bankowi pełną i niczym nieuzasadnioną swobodę w jednostronnym w określeniu kursu, po którym nastąpi przeliczenie kwoty kredytu na walutę indeksacji, jak również kursów, po których ma następować przeliczenie rat z waluty indeksacji na złote. Tym samym postanowienia te dawały Bankowi nieuzasadnioną swobodę w jednostronnym określaniu rozmiaru zobowiązania kredytobiorcy do spłaty kredytu.

Rzeczywisty problem w związku z wykonywaniem przedmiotowej umowy polegał na tym, że kurs EUR w stosunku do złotego wzrósł w sposób nieprzewidziany przez powodów w momencie zawarcia umowy, istotnie wpływając na wysokość rat kredytu, które powodowie zobowiązani byli płacić, jednak wzrost ten nie był tak wysoki jak w przypadku franka szwajcarskiego. W momencie podpisywania przez strony umowy za 1 euro płacono 3,9690 zł, a w dniu wniesienia pozwu 4,490 zł.

Zdaniem sądu jest oczywiste, że samo zastrzeżenie klauzuli waloryzacyjnej nie stanowi niedozwolonej klauzuli umownej. Waloryzacja co do zasady nie może być abuzywna, choćby ze względu na to, że kredyt waloryzowany do kursu waluty obcej stanowi nazwaną umowę prawa bankowego, wskazaną w art. 69 tej ustawy.

Tutejszy Sąd zgadza się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zaprezentowanym w treści uzasadnienia w sprawie o sygn. akt II CSKP 1110/22, że w obrocie gospodarczym sprecyzowanie przelicznika służącego do waloryzacji świadczenia pieniężnego nie jest konieczne, takie doprecyzowanie nie należy do essentialia negotii umowy. Brak jest podstaw do odmiennego rozumienia postanowień konstytuujących umowę w przypadku obrotu konsumenckiego. Umowa kredytowa z konsumentem, przewidująca waloryzację kursem waluty obcej, jest zawarta mimo pominięcia w niej postanowień dotyczących sposobu ustalania kursu waluty obcej. Od 26 sierpnia 2011 roku art. 69 ust. 2 pkt 4a p.b. wymaga zawarcia w umowie kredytowej od początku wyrażonej w walucie obcej (denominowanej) lub waloryzowanej walutą obcą (indeksowanej) (...) 8 postanowień o sposobach i terminach ustalania kursu przeliczenia jednak pominięcie tych postanowień w umowie zawartej przed 26 sierpnia 2011 r. nie może być przyczyną uznania umowy za niezawartą lub nieważną. Na podstawie art. 5 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, nowe wymagania, zawarte w art. 69 ust. 4a p.b., stosuje się tylko do umów zawartych od 26 sierpnia 2011 roku.

Na podstawie art. 58 § 3 k.c. umowa pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością umowa nie zostałaby zawarta. Zatem skutki prawne nieważności niektórych postanowień umowy są takie, jak gdyby tych postanowień od początku nie było w umowie. Skoro możliwe jest zawarcie umowy,

w której świadczenia pieniężne są waloryzowane kursem waluty obcej, bez określenia przelicznika, to nieważność przelicznika nie może powodować nieważności kolejnych postanowień umowy, w szczególności samej zasady indeksacji, chyba że właśnie ten przelicznik był dla stron kluczowy i bez tego konkretnego przelicznika nie zawarłyby umowy indeksowanej (art. 58 § 3 k.c.).

Skutkiem braku przelicznika, niezależnie od tego, czy w umowie nie było go od początku, czy okazał się nieważny, jest poszukiwanie odpowiedniego przelicznika w zwyczajach, zasadach współżycia społecznego (art. 56 k.c.) i ewentualnie w analogiach

z ustawami przewidującymi takie przeliczniki w innych stosunkach cywilnoprawnych. Sąd Najwyższy podkreślił, że w umowach o kredyt indeksowany sam przelicznik nie jest istotny,

o wysokości świadczenia (raty kredytu) decyduje tylko zmiana przelicznika w stosunku do jego pierwotnej wielkości, a ta zmiana jest niemal identyczna dla wszystkich wchodzących

w rachubę przeliczników (np. średni NBP, średni kantorowy) w dowolnym okresie czasu (sygn. akt II CSKP 1110/22).

Sam brak przelicznika złotych na euro w umowie nie może być przyczyną nieważności postanowień przewidujących wyrażanie rat w EUR. Wolą kredytobiorców było uzyskanie kredytu oprocentowanego w oparciu o stopę (...)

w zamian za przyjęcie na siebie ryzyka związanego z możliwością wzrostu kursu euro.

W wyroku z 21 grudnia 2016 r., w sprawach połączonych C-154/15, C-307/15 i C 308/15, (...) uznał, że „warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć co do zasady skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku rzeczonego warunku”. Skoro postanowienie o przeliczniku opartym na kursie EUR, ogłaszanym przez pozwaną bank, należy traktować tak, jakby nie było go w umowie od początku, należy stosować przelicznik ustalony na podstawie art. 56 k.c.

Przelicznik ustanowiony przez strony w umowie zdaniem tegoż Sądu był nieważny tylko ze względu na możliwość jednostronnego kształtowania go przez bank, jednak w umowie kredytu indeksowanego nie sam przelicznik jest istotny, a jego zmiany w czasie wykonywania umowy.

W wyroku z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, (...) odpowiadał na pytanie sądu węgierskiego o skutki abuzywności postanowienia umowy kredytowej o przeliczniku walutowym ustalonym przez bank. (...) stwierdził, że kurs taki może być zastąpiony kursem wynikającym z przepisu dyspozytywnego prawa krajowego, gdyż pozwala to „na przywrócenie równości tych stron bez konieczności unieważnienia wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki”. Jednocześnie wyrok ten potwierdza, że warunek przeliczania zobowiązania kursem waluty obcej jest warunkiem odrębnym od mechanizmu przeliczania i podlega odrębnej ocenie pod kątem abuzywności. Abuzywność przelicznika walutowego nie pociąga za sobą nieważności postanowienia o indeksacji walutą obcą. (...) podkreślił w tym wyroku, iż Dyrektywa służy eliminowaniu nieuczciwych postanowień z umowy, a stwierdzenie nieważności całej umowy jest ostatecznością, gdy umowa bez abuzywnego warunku nie może obowiązywać. Zasada ta jest oczywista zważywszy, iż celem Dyrektywy jest uchronienie konsumentów przed skutkami nieuczciwych warunków akcesoryjnych, na które nie zwraca się uwagi przy zawieraniu umowy.

Powodowie zdaniem Sądu nie wykazali, że zawarta umowa kredytu naruszała w jakikolwiek sposób zasady współżycia społecznego. Wskazać należy, że możliwość powołania się na sprzeczność zawartej umowy z zasadami współżycia społecznego powinna być stosowana wyjątkowo i tylko tam, gdzie nie ma możliwości zastosowania innego środka prawnego. Zasady współżycia społecznego rozumieć jako swego rodzaju „zawór bezpieczeństwa” pozwalający uchylić skutki formalnie zgodnej z prawem czynności, gdy jej wykonanie byłoby niemoralne bądź nieuczciwe. Zdaniem sądu umowa łącząca strony nie może być uznana za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego, chociażby z tego względu, że sprzeczność taka musiałaby występować już w dacie zawarcia umowy, podczas gdy wtedy – zgodnie z twierdzeniami powodów – umowa była korzystna dla nich, ponieważ wysokość rat kredytu była znacząco niższa od rat dla analogicznego kredytu bez waloryzacji do EUR.

Powyższe rozważania stanowią o niezasadności powództwa o zapłatę w zakresie roszczenia wywodzonego z nieważności umowy.

Strona powodowa cofnęła wniosek o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości na okoliczność obliczenia wysokości nadpłaty powstałej po stronie powodów w spłacanym kredycie obejmującym wyliczenie różnicy pomiędzy spłacanymi ratami kapitałowo-odsetkowymi a ratami należnymi przy założeniu, że raty te byłyby spłacana z uwzględnieniem oprocentowania kredytu ustalonego w oparciu o oprocentowanie wynikające z umowy tj. o stawkę (...) 3M EUR obowiązująca w dniu spłaty każdej raty + marża Banku bez uwzględniania mechanizmu waloryzacji rat do EUR.

W konsekwencji powyższego orzeczono jak w pkt 1 sentencji wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu zostało oparte na podstawie art.98 k.p.c. Strona powodowa przegrała sprawę w związku z tym, Sąd zasądził od powodów na rzecz pozwanego kwotę 5.400 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych w kwocie 5.400 zł (pkt 2 wyroku).

Sędzia Jolanta Czajka-Bałon